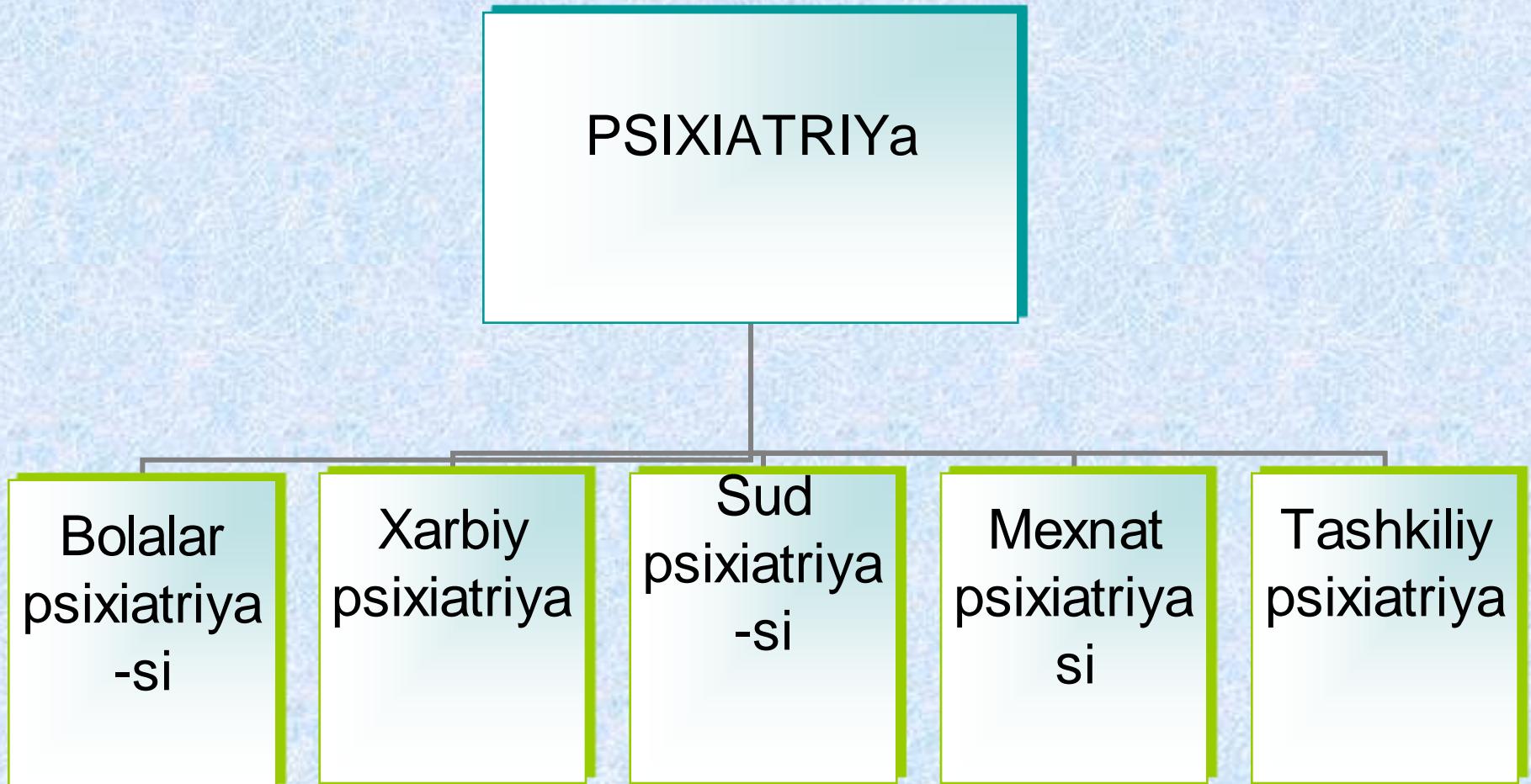

**BIRINCHI MA'RUZA
PSIXIATRIYa FANI VA
VAZIFALARI. PSIXOMOTOR
BUZILISHLAR. MAYL VA
IRODANING BUZILISHLARI.**

- PSIXIATRIYa FANING PREDMETI VA VAZIFALARI.
- RUXIY BUZILISHLARNI SEMIOTIKASI VA YoShGA XOS XUSUSIYaTI.
- TEKShIRISh USULLARI.
- DIZONTOGENEZ VA RIVOJLANISh MUAMMOLARI.
- PSIXOMOTOR BUZILISHLAR.
- IRODA VA MAYL BUZILISHLARI.

PSIXIATRIYa – ruxiy kasalliklarning paydo býlish sabablari, belgilari, kechish xususiyatlarini ýrganadigan va ularning oldini olish, davolash va reabilitatsiya usullarini ishlab chi?adigan tibbiyot fanidir.

Gospitalizatsiya uchun asosiy kýrsatmalar:

- Statsionarda to'liq va xar tomonlama tekshirish natijasida aniklash mumkin bo'lgan ruxiy kasalliklarda;
- O'tkir psixoz holati (psixomotor qo'zg'alishlar; ong buzilish sindromlari);
- Hayot uchun xavfli og'ir ruhiy-asabiy kasallik aniklanganda (epileptik status);
- Insonning o'zi uchun xavfli bo'lgan holatlarda –suitsidal fikrlar va xarakatlar (barcha depressiv holatlarda);
- Atrofdagilar uchun xavfli bo'lgan holatlar – ta'qib etish vasvasasi, ongning xiralashuvi, tajovuzkor psixomotor holat bilan kechadigan ruxiy kasalliklar.

Reabilitatsiya tamoyillari

- Hamkorlik tamoyili (bemorni ўзини davolash-tiklash jarayoniga jalg etish);
- turli reabilitatsiya chora-tadbirlari (psixologik, kasbiy, oilaviy-maishiy, madaniy-ma'rifiy);
- kasallikni engishda ijtimoiy-ru?iy va biologik usullar birligi (davolashning biologik, ijtimoiy usullari va psixoterapiya birligi);
- bos?ichma-bos?ich tamoyili (reabilitatsiya tartiblarini): saklovchi tartib; e?tiyolovchi tartib; davolovchi-faollashtiruvchi tartib (ochi? eshiklar tartibi); ?isman gospitalizatsiya tartibi.

RUXIY FAOLIYaT

KOGNITIV
FAOLIYaT

HISSIY-
IRODAVIY
FAOLIYaT

ONG VA
ShAXS

SEZGI
?ISSIYot
XARAKAT
TASAVVUR
XOTIRA VA DI??AT

IDROK
IRODA
MAYL
TAFAKKUR
INTELLEKT

XARAKAT BUZILISHLARI.

GIPOKINEZIYa (AKINEZIYa)

- FALAJLIK VA PAREZLAR
- STUPOR
 - Affektiv
 - Isterik
 - Depressiv
 - Gallyutsinator
 - Apatik
 - Katatonik

DISKINEZIYa (PARAKINEZIYa))

- EXOPRAKSIYa
- EXOLALIYa
- STEREOTIPIYa
- PARAMIMIYa

GIPERKINEZIY a

- GIPERKINEZ-LAR
- PSIXOMOTOR
- Qo'ZG'ALISh
- TURLARI
 - Isterik
 - Maniakal
 - Gallyutsinator-vasvasa
 - Gebefrenik
 - Katatonik
 - Epileptik

Giperdinamik sindromi

- 1.5 dan 15 gacha býlgan yoshda uchraydi, biro? mactabgacha yoshdagи bolalarda va mactab yoshi boshlanishi davridagi bolalarda kýpro? namoyon býladi.
- Sindromning asosiy kýrinishlari ?uyidagilar ?isoblanadi: umumiy ?arakat bezovtaligi, ?afsalasizlik, faol di??atni bir joyga týplash sustligi, tajovuzkorlik, negativizm, tajanglik, mactab tartiblariga moslashishning buzilishi.

Paroksizmal psixomotor buzilishlar

- Oral avtomatizmlar - ong xiralashuvi fonida, kÿpincha tushda, kÿpmi?dorda sÿlak ajralishi bilan birga sodir bÿladigan yutish, chaynash, sÿrish ?arakatlarining ?is?a muddatli xurujlaridir.
- Oddiy odatiy ?arakatlar – ?ÿlni ish?alash, chapak chalish, turgan joyda sakrash, ra?sga tushib ketish, kiyimlarni taxlash va xakozolar.
- Rotator xurujlar (fugalar) –ÿz ý?i atrofida bir yÿnalishda aylanaverish.
- Ambulator avtomatizmlar – avtomatik ravishda ?arakatlarni amalga oshirish (yurish, chopish). Uzo? davom etadigan shakllari – trans.
- Paroksizmal somnambulizm – kechasi uxbab yotgan joyda ýrnidan turib bir ?ancha avtomatik ?arakatlarni bajarish.
- Uykusida gapiresh – tushdagи gaplar, ma'nosiz sÿzlar, ?ay?iri?lardan iborat bÿladi, ular kÿpincha tundan-tunga ?aytariladi.
- Psixik paroksizmlar - kÿpincha tungi ?yr?uvlar, ongning xiralashuvi va tushdagи epizodlar, shuningdek kayfiyatning paroksizmal buzilishlari shaklida uchraydi.

IRODA – inson oldiga ?ÿyilgan va ongli va bir ma?sadga y naltirilgan faoliyat.

IRODAVIY JARAYoN

Ma?sadga erishishga
b lgan
e?tiyojlarning
uy?onishi

Ma?sad kelib
chi?ishining sabablari

Ma?sadni amalga
oshirish

MAYL – bu eng oddiy ru?iy ?arakat býlib, u fiziologik talablar: chan?ash, ochlik, ýz-ýzini ?imoya ?ilish jinsiy ?izi?ishni ?ondirishga ?aratilgan býladi.

MAYLNING ASOSIDA ASOSIY ŸRINNI
INSTINKTIV FAOLIYAT EGALLAYDI.

IRODA BUZILISHLARI

ABULIYa
Shizofreniya
Bosh miya organik
Buzilishlarida
uchraydi

GIPOBULIYa
Depressiv,
astenik
xolatlarda
uchraydi

GIPERBULIYa
Paranoyyal,
maniakal
sindromlarda
uchraydi

PARABULIYa
Shizofreniya,
psixopatiya
Kasalliklarda
uchraydi

MAYL BUZILISHLARI

- MAYL PASAYISHI**
 - Anoreksiya
 - Giposeksualizm

MAYL KUCHAYISHI
Bulimiya
Polidipsiya
Giperseksualizm

МАЙЛ АЙНИШИ
Пикацизм
Садизм
Мазохизм
Педофилия

Impulsiv mayllar

va?ti-va?ti bilan yuzaga keluvchi, fikrini butunlay egallab oluvchi, bemorning barcha xatti-?arakatlarini ýziga býysindiruvchi intilish.

- Dipsomaniya – ichkilikbozlikka kuchli intilish.
- Dromomaniya – davriy ravishda yuzaga keladigan joyni ýzgartirish, safar ?ilish, daydilikka kuchli intilish. Chin va soxta dromomaniya mavjud.
- Kleptomaniya - va?ti-va?ti bilan birdaniga yuzaga keladigan ý?irlik ?ilishga intilish, kÿpincha keraksiz narsalar ý?irlanadi.
- Piromaniya – ýt ?ÿyishga býlgan ?aytarib býlmaydigan intilish, zarar etkazish ma?sadiga ega býlmagan ?olda amalga oshiriladi.

RUXIY KASALLIKLAR TASNIFI

I. ENDOGEN RUXIY KASALLIKLAR

1. Shizofreniya
2. Maniakal – depressiv psixoz.
3. Involyutsion psixozlar.

II. ENDOGEN – ORGANIK KASALLIKLAR

1. Epilepsiya
2. Miyani atrofik jarayonlari
3. Irsiy organik kasalliklar.

III. EKZOGEN – ORGANIK KASALLIKLAR.

1. Bosh miyani tomir kasalliklari.
2. Bosh miya jaroxatidagi ruxiy buzilishlar.
3. Bosh miya ýsmalarida ruxiy buzilishlar.
4. Bosh miyani infektsion kasalliklarida ruxiy buzilishlar.

5. Endokrin kasallıklarda ruxiy buzilishlar.

6. Kam uchraydigan organik psixozlar.

IV.EKZOGEN-RUXIY BUZILISHLAR.

1. Simptomatik psixozlar.

Somatik kasallıklarda

Infektsion kasallıklarda

Intoksikatsiyalar.

2. Alkogolizm, narkomaniya, toksikomaniya

3. Psixogen kasaliklar.

Nevrozlar

Reaktiv psixozlar

4. Dizontogeniyalar.

Psixopatiya

Oligofreniya

PATOPSIXOLOGIK TEKShIRISH USULLARI

RUXIY FAOLIYaTSFERASI	IShLATILADIGAN METOD
DIQQAT	ShULTE JADVALI KORREKTUR SINAMA KREPelin BÝYICHASANASH MYuNSTERBERG METODI
XOTIRA	SO'ZLARNI ESLAB QOLISH TESTI. PIKTOGRAMMA
IDROK	SENSOR ?ÝZ?ALUVChANLIK, AShANFENBURG SINAMASI, REYXARD SINAMASI, LIMAN SINAMASI.
TAFAKKUR	KLASSIFIKATsIYaLASH, UMUMLAShTIRISH, SODDA ANALOGIYaLAR TESTLARI, MA?OLLARKÝChMA MA'NOSINISÝRASH, PIKTOGRAMMA.
XISSIYoT	SPILBERG – XANIN TESTI LYuShERTESTI.
INTELLEKT	RAVEN TESTI VEKSLERTESTI